

ZÁKLADY METODIKY PRÁCE VEDOUCÍCH KROUŽKŮ MLADÝCH CHOATELŮ

1) Společenský význam práce vedoucího kroužku MCH

Je to **dobrovolná** aktivita vedoucích i členů kroužku. Jedná se o **mimoškolní aktivitu mládeže**, tj. o aktivitu ve volném čase, kterou každý může trávit podle svých možností a představ (mimo zaměstnání, spánek, domácnost apod.).

Úzce souvisí se životním stylem! Ze společenského hlediska zájmová činnost odvádí mladé od společensky nežádoucích aktivit. Vede mladé lidi k lásce k přírodě a činnost může přinášet i osobní prospěch (prodej zvířat, vajec.).

Vedoucí kroužku se podílí na formování osobnosti členů kroužku, což má nedoceňovaný společenský význam. Každý, kdo pracuje s mládeží ve volném čase (s vědomím všech možných rizik), zasluhuje uznání a obdiv!

Vedoucí chovatelského kroužku je pedagog volného času! Má vliv na jeho členy a také **velkou zodpovědnost!**

2) Získání zájemců pro tuto činnost

Podmínky chovatelství jsou poměrně různé a tak i způsoby získávání členů chovatelského kroužku se liší podle místní situace. Lze použít celou škálu prostředků.

Nejprve je třeba specifikovat cílovou skupinu – zda kroužek bude jen pro členy ČSCH, nebo naopak bude pro děti a mládež do 18 let (včetně), kteří projeví zájem (a mohou se později stát členy). Důležité je vyhledat kontakt se školami, DDM apod. osobně působit na žáky i rodiče - informovat je o aktivitách, činnosti, použít názornost (video, fotodokumentace), připravit tištěné materiály, využít školní a místní tisk, webové stránky, využít současné členy při náboru. Pozitivní motivace – např. na výstavách ČSCH.

3) Pedagogické zásady v zájmové činnosti

- a) **Dobrovolnost** – děti se zapojí na základě svého zájmu a rozhodnutí, důležitý je zajímavý program a motivace. Potřebná je znalost a respektování potřeb a přání dětí, která se s jejich věkem liší!
- b) **Aktivita** – děti se aktivně podílí ve všech fázích činnosti (plánování, příprava, realizace, hodnocení). Podporujeme iniciativu, samostatnost, nápaditost, spolupráci.
- c) **Seberealizace** – každý člen kroužku může uplatnit své specifické vlohy a schopnosti tak, aby byl v některé z činností úspěšný. Pro např. ve škole málo úspěšné děti je tento zážitek významný a velmi motivující.
- d) **Pestrost, zajímavost, přitažlivost** – důležitá je správná volba obsahu metod a forem práce a jejich střídání. Organizovaná i spontánní činnost, respektování zájmů a potřeb dětí.
- e) **Zájmové zaměření** – zahrnuje nejdůležitější část aktivit. Jde o podněcování zájmu, jeho rozvíjení, prohlubování znalostí a dovedností. Z každé schůzky by si děti měly odnést nějaký poznatek, prožitek dovednost či postoj z oblasti chovu drobných zvířat.

- f) **Citlivost a citovost**- ze strany vedoucího kroužku, nutná při vedení a motivování. Působí na rozumovou i citovou složku a má vyvolávat kladné emoce.
- g) **Sociální kontakt** – volný čas prožívaný s kamarády, každý má ve skupině své místo, je třeba cíleně řídit komunikaci nejen mezi vedoucím a členy kroužku, ale i mezi dětmi navzájem.
- h) **Kvalita a evaluace** – vedoucí se musí zamýšlet nad svou činností – zda dosahuje stanovených cílů a musí být schopen prokázat výsledky své práce navenek (výsledky v soutěžích, dotaznících.)

4) Cíle v práci vedoucího chovatelského kroužku

Základním cílem je přivést další zájemce k chovatelství nebo alespoň ke kladnému postoji ke zvířatům a přírodě vůbec. Ty, kteří vytrvají a projeví skutečný zájem pak přivést k organizovanému chovatelství. Cílem jednotlivých schůzek je nabytí:

- vědomostí
- dovedností
- postojů

Cíle musí být jasně formulované (Dnes se naučíme, vyzkoušíme, budeme pozorovat, apod.). Musí být přiměřené věku, chápání dětí, materiálním podmínkám apod. Na konci schůzky musí dojít k zhodnocení.

5) Vhodné formy a metody

I. Forma je organizační uspořádání aktivity. Nejvíce využívané jsou: pravidelné schůzky, vycházky, výlety, odborné exkurze, besedy aj.

- a) **Schůzka** – pevně stanovený den a čas, nutná je pravidelnost! Na úvodní schůzce představí vedoucí celoroční plán činnosti, vysvětlí způsoby komunikace a vysvětlí svá očekávání týkající se chování členů. Schůzka má mít určitý řád – promyšlenou strukturu:
 - zahájení, přivítání, evidence docházky
 - sdělení cíle schůzky, průběhem- naznačení činnosti, motivace, formulujeme, co se naučí a jaké dovednosti si osvojí.
 - instruktáž a vlastní činnost (přidělení materiálu a pracoviště pro všechny členy, organizační rozdělení), upozornění na bezpečnost a hygienu při práci
 - sledování činnosti, citlivá korekce – správný postup
 - převzít výsledky činnosti (ev. přezkoušení), vyhodnotit jednotlivce a celou skupinu- pochvala více motivuje než výtky! Základem jsou dobré vztahy!
 - ukončení schůzky v určený čas (poděkování a rozloučení)
- Schůzku musí mít vedoucí řádně připravenou (obsah, materiál, časové rozvržení). Náměty na schůzky mohou být značně rozličné a specifické podle zaměření členů, jejich věku a celkových podmínek při vedení kroužku. Jde také o to, zda je kroužek specializovaný (např. akvaristický), nebo všeobecně chovatelský. Ve specializovaném kroužku lze jít více do hloubky problematiky. Pro kroužky, které

mají členy s různým chovatelským zaměřením, je třeba plánovat náplň tak, aby byly uspokojeny zájmy každého z členů.

- b) **Vycházka**- oblíbená forma, vhodná za pěkného počasí, např. poznávání rostlin (jedovaté rostliny, složení travního porostu.) apod.
- c) **Výlet**- náplň není jen odborná, ale i společenská a kulturně-poznávací, záleží na finančních možnostech (např. návštěva Zemědělského muzea, ZOO apod.)
- d) **Exkurze** – odborně tematicky zaměřená, např. návštěva líhně, pěstírny akvariálních ryb atp. Důležitá je příprava členů.
- e) **Beseda** – beseda s odborníkem (chovatelem, posuzovatelem, veterinářem aj.), který má vztah k dětem a umí k nim promluvit
- f) **Návštěva výstavy, soutěže** – důležitá příprava dětí.

II. Metoda je způsob, jakým jsou členové vedeni. Je řada metod, které je třeba střídat pro zachování pestrosti práce – je to i základ úspěchu.

Metody slovní:

přednáška (monologická, většinou nevhodná pro práci v kroužku, možno použít výjimečně pro starší žáky)

- **vysvětlování** – nejběžnější, vedoucí v krocích seznamuje s poznatky logicky na sebe navazujícími. Sleduje reakce dětí, když porozumí, postupuje dál.
- **beseda** – s odborníkem, kdy převažují otázky dětí (nemusí mít o problematice určité znalosti)
- **diskuze** – výměna názorů na určité téma (zkušenosti členů např. se způsobem krmení aj.), účastníci musí mít určité znalosti.
- **rozhovor**- vhodně kladenými otázkami dovede vedoucí své členy k novým poznatkům. Děti jsou aktivní, zvědavé – vedoucí musí mít zkušenosti a obratnost v kladení otázek

Metody praktické činnosti:

Praktickou činností získají děti nové dovednosti a poznatky (např. rozlišování pohlaví, sběr a třídění vajec atd.). Postupy:

- **instruktáž**
- **ukázka**
- **procvičení**

Instruktáž je třeba vést po částech (tak, aby činnost nepřipadala dětem příliš složitá, pochopili ji a nebály se, že se jim to nepodaří, ale zároveň se děti nesmí podceňovat). Ukázka vedoucím musí být precizní (profesionalita vedoucího – autorita). Při procvičování – trpělivost, pozitivní přístup, pochvala. Je třeba předem myslet na materiální

a prostorové zajištění, aby všichni mohli pracovat, popř. se při několika činnostech střídat. Podporujeme vzájemnou spolupráci dětí a pomoc zkušenějších členů začátečnickům.

Metody názorného poznávání předmětů a jevů:

Jde o rozvoj a nacvičení pozorovacích schopností. Např. praktické poznávání rostlin, různých fází růstu, pomůcek, pozorování exteriéru zvířat apod. Možnost využití různých videí, prezentací apod.

Metody her – pro děti zejména mladšího věku, jsou zábavné, avšak vyžadují speciální přípravu

Soutěžení – je třeba nalézt takové soutěže, aby měly možnost vyniknout děti s různými schopnostmi

Metody hodnocení

Mají motivační funkci, hodnocení musí být součástí každé schůzky. Protože jde o zájmovou aktivitu, má převažovat pozitivní hodnocení – pochvaly členů a teprve pak případné výtky s tím, že příště to bude lepší. Postup řešení problémů s nevhodným chováním:

- dítě upozornit a utlumit (vysvětlit proč to nemá dělat – nezvyšovat hlas)
- při opakovaném prohřešku vyvolat diskusi o chování kamaráda s ostatními, aby vyjádřili svůj názor
- výstraha a upozornění rodičů (při zdůraznění kladných stránek)
- při závažných problémech (šikanování aj.) vyloučení z kroužku, nicméně je lépe dítě ovlivňovat v kroužku pokud to jen jde, než aby bylo strženo nevhodnou partou.

6. Osobnost vedoucího chovatelského kroužku

Vedoucí kroužku je dobrovolník, který se rozhodl svůj volný čas věnovat dětem a mládeži a převzít za ni určitou zodpovědnost. Je to v podstatě pedagog volného času mládeže a jsou na něj kladeny určité požadavky!

K formálním požadavkům patří bezúhonnost pro práci s mládeží, vhodné charakterové a morální vlastnosti. Z osobnostních předpokladů je důležitá pedagogická způsobilost (není však nutné být profesionálním pedagogem). Nicméně potřebná je znalost metodických postupů zájmového vzdělávání, psychologická způsobilost (znalost psychologie dětí a mládeže a použitelných technik při práci s nimi, zvládnutá účelná komunikace).

Kompetence vedoucího chovatelského kroužku

Kompetence je způsobilost k excelentnímu vykonávání určité činnosti. Jde o komplex znalostí, dovedností, zkušeností a postojů, které je schopen cíleně využívat ve své činnosti. Hlavní kompetence pedagoga volného času:

1) kompetence oborové – má osvojené systematické znalosti zájmového oboru a dovede aplikovat praktické zkušenosti, umí transformovat poznatky příslušného oboru do

zájmové činnosti (přizpůsobit věku, chápání členů kroužku), dovede vyhledávat a zpracovávat informace a využívat informační technologie

2) **kompetence pedagogické a didaktické** – ovládá strategie vzdělávání a učení v teoretické i praktické rovině se znalostmi psychologických a sociálních aspektů. Dovede využívat metodické postupy vhodné pro zájmovou činnost a přizpůsobit je potřebám členů. Je schopen podporovat individuální kvality v zájmové a volní oblasti. Má znalost z teorie a praxe hodnocení výsledků – ví jak je používat vzhledem k vývojovým a individuálním zvláštnostem členů. Zná práva dítěte a respektuje je ve své práci.

3) **kompetence komunikativní a psychosociální** – umí vytvářet příznivé klima ve skupině, ovládá prostředky komunikace ve skupině, dovede efektivně komunikovat s rodiči, orientuje se v problematice rodinné výchovy. Má organizační schopnosti. Dovede diagnostikovat sociální vztahy ve skupině a rozpoznat sociálně patologické projevy členů (drogy, šikana aj.). Dovede analyzovat příčiny negativních postojů a použít přiměřené prostředky nápravy. Je schopen pomoci při řešení náročných sociálních situací.

4) **kompetence profesně a osobnostně kultivující** – má všeobecný rozhled, umí vystupovat – profesní chování. Je schopen sebereflexe a sebehodnocení, má osobnostní předpoklady pro kooperaci s kolegy.

7. Závěrem

Vedoucí kroužku pracuje se zaujetím pro obor, nikoliv pro dosažení nějakého ocenění. Chce předat to, co získal vlastní pílí a přičiněním někomu dalšímu – **vychovat své nástupce**. Svou sílu čerpá z každého malého úspěchu svých svěřenců, z každé vydařené schůzky, z každého úspěchu v soutěžích. Vrcholem je, když vidí pokračovatele v chovatelské práci. Největším oceněním je pak pro něho poděkování člena kroužku po letech za to, že ho ke koníčku přivedl.

Vedoucí kroužku **nemusí být profesionální pedagog**, i když je to bez diskuze velkou výhodou, zejména pak v případě, že je ještě aktivní chovatel. Pokud pedagogem není, měl by na sobě pracovat a v tomto „umění“ **se vzdělávat**.

*Zdroje: Ing. Ivan Miller, PhD., Základy metodiky práce vedoucích včelařských kroužků
wiki.rvp.cz/@api/deki/files/399/=metodika.pdf*